

Osip Mandelštam

Kto našiel podkovu

Preložil Ján Kvapil

Výber zostavil, preložil, poznámky a doslov napísal Ján Kvapil.

Preložené z originálu: Osip Mandelštam, Sočinenija v dvuch tomach, Tom pervyj, Moskva, Chudožestvennaja literatúra 1990.

Táto kniha vyšla s podporou Štátneho fondu kultúry Pro Slovakia a Nadácie otvorenej spoločnosti – Open Society Foundation Bratislava.

Občianske združenie STUDŇA, ÚS1LSAV, Konventná 13, 813 64 Bratislava.

Zodpovedný redaktor: Ján Zambor

Technické spracovanie: František Jablonovský

Tlač a väzba: Vydavateľstvo STU, Bratislava

Vydalo Občianske združenie STUDŇA

Prvé vydanie

Bratislava 2000

Všetky práva vyhradené. Nijaká časť textu nesmie byť použitá na ďalšie šírenie akoukoľvek formou bez predchádzajúceho súhlasu majiteľa autorských práv.

Translation © Ján Kvapil 2000

Epilogue © Ján Kvapil 2000

Illustrations © Ľudovít Hološka 2000

Design + Cover © František Jablonovský 2000

ISBN 80-967534-7-9

Osip Mandelštam, jedna z vedúcich osobností ruskej poézie dvadsiateho storočia, básnik tragického životného osudu, debutoval roku 1913 zbierkou Kameň, ktorá ešte nesie stopy symbolizmu, ale súčasne znamená nástup novej umeleckej orientácie, akméizmu.

Mandelštam sa spolu s Annou Achmatovovou stal jeho vrcholným predstaviteľom.

Vykryštalizoval sa ako básnik so schopnosťou svojského videnia „cudzieho“, stavajúci na motívoch z rozľahlého sveta dejín, mytológie a umenia, osobitne antiky, na materiálnej konkrétosti a architektonickej monumentalite, na vysokej kultúre klasického verša (hoci uňho nachádzame aj voľný verš), vyhranil sa ako moderný klasicista, ktorý je súčasne „fantastom slov“ (V. Žirmunskij), tvorcom poézie asociatívnej obraznosti, založenej na spájaní nezvyčajne vzdialených predstáv. Pre tieto atribúty plné vnímanie Mandelštamovej tvorby predpokladá kultivovaného čitateľa.

Tematizácia sveta minulého umenia, mýtov a histórie však uňho v priebehu rokov do istej miery ustupuje a jeho báseň sa stáva predovšetkým dramaticky obnaženou výpoveďou o situácii človeka v totalitnej spoločnosti. Stretávame sa tu s úsilím o poéziu ako „vedomie svojej pravdy“ (charakteristika samého autora), ktoré sa plne realizuje v Mandelštamovej tvorbe z tridsiatych rokov.

Ján Zambor, 1991

Kvapilov výber je už na prvý pohľad reprezentatívny – zachytáva vlastne časovo celý oblúk Mandelštamovej tvorby: od začiatku desiatych rokov až po koniec jeho života.

Mária Kusá

Vďaka prekladu Jána Kvapila sa k slovenskému čitateľovi môže dostať poézia Osipa Mandelštama v jej kontrastných polohách – minuciózne kontúry obraznosti (kde sa prelínajú, stoja vedľa seba motívy antiky a vôňa obyčajných rastlín alebo plastické detaily či farebnosť mesta) sa uňho stretávajú s presnosťou až koncíznosťou verša, sarkazmus s pátosom alebo skôr s básnikovým vnútorným etickým uspošobením. Ak v slovenskej literatúre poznáme klasicizujúcu číru polohu a polohu spoločensky sarkastickú iba ako oddelené, tak v Mandelštamovej poézii sú obe celkom prirodzene prítomné.

Andrea Bokníková

* * *

Aká je toto ulica?
Osipa Mandelštama.
Pre čerta meno vhodné vari –
nech ako chceš ho obraciaš,
línia zvuku nie je priama.

Nebol on veru priamočiary
a nemal ľaliové mravy,
a preto táto ulica
a či skôr táto jama
sa volá podľa mena toho
Osipa Mandelštama...

1935